

Félagsmálaráðuneytið
Samráðsgátt mál nr. 106/2020

Reykjavík 18. júní 2020

Meðfylgjandi er umsögn Barnaheilla - Save the Children á Íslandi um drög að frumvarpi til laga um samþættingu þjónustu í þágu farsældar barna, og um drög að frumvörpum til laga um Gæða- og eftirlitsstofnun Velferðarmála og um Barna- og fjölskyldustofu.

Virðingarfyllt,
f.h. Barnaheilla - Save the Children á Íslandi

Erna Reynisdóttir,
framkvæmdastjóri

Umsögn Barnaheilla - Save the Children á Íslandi um drög að frumvarpi til laga um samþættingu þjónustu í þágu farsældar barna, og um drög að frumvörpum til laga um Gæða- og eftirlitsstofnun velferðarmála og um Barna- og fjölskyldustofu.

Barnaheill – Save the Children á Íslandi þakka fyrir boð um að senda inn athugasemdir við ofangreind mál.

Samtökin fagna því hvernig unnið hefur verið að gerð frumvarpsdraganna sem hér eru til umfjöllunar af hálfu ráðuneyta, þingmannanefndarinnar og allra hagsmunaaðila. Að mati Barnaheilla virðist efni þeirra vera skynsamlega hugsað og framsett. Um er að ræða nýjar hugmyndir um þjónustu við börn og um aðferðafræði til að nálgast hvert barn með þarfir og réttindi þess í huga. Augljóst er að undirbúningsvinnan sem átt hefur sér stað hefur skilað sér í tillögum sem virðast vera raunhæfar en jafnframt einkennast af hugrekki og bjartsýni, og þeim góða anda sem skapaðist í undirbúningnum og samtali hagsmunaaðila. Það ber að þakka og hrósa fyrir. Slík vinnubrögð eru til mikillar fyrirmyndar. Vonir Barnaheilla standa til þess að í þeim anda verði hægt að lagfæra og bæta þjónustu við börn í samræmi við þarfir þeirra, hvers og eins, en víst er að þörfin á því er til staðar. Hins vegar er mikilvægt að mati Barnaheilla að barnaverndarlög verði uppfærð til samræmis þessum lögum og að þættir eins og málstjóri og teymisvinna sem eru hugtök sem birtast í umræddum frumvarpsdrögum, verði nýtt fyrir börn innan barnaverndarkerfisins líka.

Sérstaklega fagna samtökin þeirri heildstæðu hugmyndafræði sem birtist í drögnum þar sem lykilorðið er FARSÆLD barna. Að stefnt sé að því „að stuðla að velferð og farsæld barna í barnvænu, heilsueflandi og valdeflandi samfélagi“, er afar verðugt og gott markmið að mati Barnaheilla og í fullu samræmi við tilgang og markmið Barnasáttmálans og leiðarljóss samtakanna.

Jafnframt fagna samtökin hugmyndinni að farsældarráðum, bæði hinum svæðisbundnu og því sem ætlað er að starfa fyrir landið allt, og þeirri staðreynd að þátttaka barna í vinnu þeirra skuli tryggð. Sú stefnumótunarvinna og framkvæmdaáætlanagerð sem farsældarráðum er ætlað að sinna, með áherslu á nýsköpun og úrbætur, er nauðsynleg til að halda vel utan um þróun og áframhaldandi umbætur á þjónustu við börn, á heildstæðan og ábyrgan hátt. Það er sannkölluð fjárfesting í börnum til framtíðar.

Barnaheill fagna því að með frumvarpinu eru lagðar skyldur á þjónustuveitendur að fylgjast með barni og bregðast við ef þeir verða varir við að þörfum barns sé ekki mætt. Nú hvílir tilkynningarskylda hjá kennurum í leik- og grunnskólum og fleiri starfsstéttum sem vinna með börnum en tölur frá Barnaverndarstofu sýna fram á að tilkynningar sem berast til barnaverndar frá þessum aðilum eru hlutfallslega lágar miðað við fjölda þeirra mála sem eru til meðferðar hjá barnaverndum og því koma tilkynningarnar annars staðar frá. Með hugsanlega breyttum skyldum þjónustuveitenda er tækifæri til, að mati Barnaheilla, að endurskoða þá fræðslu sem þeir sem vinna með börnum fá um réttindi barna og tryggja þannig að hagsmunir barna verði alltaf hafðir að leiðarljósi þegar grunur vaknar um að þörfum barna og ungmenna sé ekki mætt.

Þá fagna Barnaheill sérstaklega að börnum verði tryggður aðgangur að tengilið á heilsugæslu, í leik-, grunn- eða framhaldsskóla eða málstjóra hjá félagsþjónustu sveitarfélags eða öðrum viðeigandi aðila. Samtökin hafa tala fyrir þessari tillögu og telja að með sérstökum tengilið sé líklegra að börn og aðstandendur þeirra fái góðar leiðbeiningar sem taldar eru barninu fyrir bestu, þvert á þá þjónustu sem veitt er, og geta um leið verið mikilvæg forvörn varðandi áframhaldandi velferð barna.

Barnaheill fagna hugmyndum um stofnun hinna tveggja nýju stofnana. Hugmyndin um stofnun Barna- og fjölskyldustofu ber merki þess að heildrænt sé litið á líf barna sem hluta af fjölskyldu og um mikilvægi þess að hlúa að foreldrum og valdefla þá, á sama tíma og börnum er hjálpað á þann máta sem þörf er á. Fjölskyldan er grundvallareining samfélagsins og hið eðlilega umhverfi til vaxtar og velfarnaðar barna, eins og Barnasáttmálinn styður við. Henni ber að veita nauðsynlega vernd og aðstoð til að sinna þeirri ábyrgð sem á henni hvílir í samfélaginu.

Barnaheill hvetja til þess að við frumvarpið verði bætt umfjöllun um áhrif þess á börn ef frumvarpið verður að lögum, í samræmi við 3. gr. Barnasáttmálans um að allar ákvarðanir um börn skuli taka með það sem börnum er fyrir bestu að leiðarljósi. Við mat á því hvað barni eða börnum er fyrir bestu þarf að fara fram skoðun á því hver áhrif ákvarðana mögulega verða, til að geta tekið ákvörðun sem best telst vera það besta fyrir barnið. Samtökin hvetja til þess að frumvarpið innihaldi rökstuðning fyrir því hvers vegna það sé börnum fyrir bestu. Slík framkvæmd væri til eftirbreytni og líkleg til að fjölga málum sem afgreidd væru með sama verklagi.

Barnaheill vinna að bættum mannréttindum barna og hafa Barnasáttmálann að leiðarljósi í öllu sínu starfi. Samtökin hvetja til þess að ofangreind drög að frumvörpum verði lögð fyrir Alþingi og verði samþykkt sem lög.